| | | |
|---|---|---|
| **Бөлім:** | Қарым-қатынастағы қауіпті жағдайлар және олардың алдын алу тәсілдері | |
| **Педагогтің аты-жөні:** | Отар Әл Фараби Нұрмаханбетжанұлы | |
| **Күні:** | 15.10.2026 (8L) | |
| **Сынып: 8** | Қатысушылар саны: | Қатыспағандар саны: |
| **Сабақтың тақырыбы:** | **Буллинг және кибербуллинг: цифрлық ортада қауіпсіз әрі жауапты әрекет ету** | |
| **Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:** | Буллинг пен кибербуллингтің алдын алу және онымен күресу үшін цифрлық ортада қауіпсіз және жауапты мінез-құлық нормаларын қолдану; онлайн чаттарда адамның ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін ақпаратты таратудың құқықтық салдарын талдау. | |
| **Сабақтың мақсаты** | Буллинг пен кибербуллингті басқа құқық бұзушылық түрлерінен ажыратады; цифрлық ортадағы әрекеттердің құқықтық салдарын талдайды; қауіпсіз әрі заңды әрекет алгоритмін ұсынады. | |
| **Құндылықтар** | Адамның қадір-қасиетін құрметтеу, жауапкершілік, заңға құрмет, қауіпсіздік, азаматтық белсенділік. | |

**Сабақтың барысы**

| **Сабақтың кезеңі/уақыты** | **Педагогтің әрекеті** | **Оқушының әрекеті** | **Бағалау** | **Ресурстар** |
|---|---|---|---|---|
| Ұйымдастыру<br>3 минут | **Қызығушылықты ояту.**<br>Оқушылармен амандасады, сабаққа дайындығын тексереді. Тақырыпқа шығу үшін сұрақтар қояды:<br>• Буллинг пен кибербуллингтің айырмашылығы неде?<br>• Бір рет айтылған жағымсыз сөз әрқашан буллинг бола ма?<br>• Интернеттегі әрекет үшін жауапкершілік бола ма?<br>Сабақтың тақырыбы мен оқу мақсатын таныстырады. | Сұрақтарға жауап береді, өз ойын айтады. Сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтайды. | ҚБ: ауызша мадақтау, нақтылау сұрақтары. | Оқу материалы, 1–2 бет |
| Жаңа білім<br>7 минут | **Оқу материалын пайдаланып негізгі ұғымдар мен ережелерді түсіндіреді:**<br>• буллинг – жүйелі түрде қайталанатын қорлау, қорқыту, қудалау немесе мәжбүрлеу;<br>• интернет, мессенджер, әлеуметтік желі арқылы жасалса – кибербуллинг;<br>• адамның ар-намысы, қадір-қасиеті, жеке өмірі және дербес деректері қорғалады;<br>• сөз бостандығы басқа адамды қорлауға немесе жалған ақпарат таратуға құқық бермейді;<br>• кибербуллинг, жала жабу, қорлау және дербес деректерді заңсыз | Ақпаратты тыңдайды, буллингтің белгілерін, қорғалатын құқықтарды және қауіпсіз әрекет алгоритмін атайды. | ҚБ: сұрақ-жауап.<br>**Дескриптор:**<br>1. Буллинг пен кибербуллингтің негізгі белгілерін атайды.<br>2. Қорғалатын кемінде 2 құқықты көрсетеді.<br>3. Қауіпсіз әрекет алгоритмін ретімен атайды. | Оқу материалы, 1–2 бет |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | тарату құқықтық жауапкершілікке әкелуі мүмкін;<br>• қауіпсіз әрекет алгоритмі: тоқта – сақта – бұғатта – хабарла – көмек сұра.<br>Мектептің, ата-ананың, мамандардың және қажет жағдайда 111 байланыс орталығының көмегіне жүгіну жолын көрсетеді. | | | |
| Тапсырма №1<br>6 минут | **Жеке жұмыс. «Буллинг пе, басқа құқық бұзушылық па?»**<br>Жұмыс парағындағы 4 жағдаятты оқып, тиісті санатқа белгі қоюды тапсырады: буллинг/кибербуллинг, жала жабу, қорлау, дербес дерек. Әр жауапқа қысқаша «Неліктен?» түсіндірмесін жазуға бағыттайды. | 4 жағдаятты талдап, әрқайсын тиісті құқықтық санатқа жатқызады және қысқаша дәлел жазады. | **Дескриптор:**<br>1. Кемінде 3 жағдаятты дұрыс ажыратады.<br>2. Буллинг/кибербуллингті басқа құқық бұзушылықтан ажыратады.<br>3. Әр таңдауға қысқаша негіздеме береді. | Жұмыс парағы |
| Тапсырма №2<br>7 минут | **Жұптық жұмыс. «Құқықтық детектив».**<br>Кейсті талдатады: сынып чатында Айдананың рұқсатсыз фотосы жарияланып, мазақ сөздер жазылған, кейбір оқушылар оны әрі қарай таратқан. Сұрақтар бойынша құқықтар мен мүдделерге келген зиянды, әрекеттердің құқықтық бағасын, репосттың жауапкершілігін және сақталуы тиіс дәлелдерді анықтауды сұрайды. | Кейсті жұппен талдайды; бұзылған құқықтарды, жауапкершілік туғызуы мүмкін әрекеттерді, дәлелдерді және қауіпсіз қадамдарды көрсетеді. | **Дескриптор:**<br>1. Кемінде 2 бұзылған құқық/мүддені анықтайды.<br>2. Әрекеттерді құқықтық тұрғыдан бағалайды.<br>3. Репосттың бейтарап әрекет емес екенін түсіндіреді.<br>4. Кемінде 2 дәлел түрін атайды. | Жұмыс парағы, оқу материалы |
| Тапсырма №3<br>5 минут | **Жеке жұмыс. «Заңды дәлелде».**<br>Екі тұжырымның бірін таңдауды ұсынады: А) «Сөз бостандығы басқа адамды қорлауға құқық бермейді»; Ә) «Интернеттегі әрекет үшін де нақты өмірдегідей жауапкершілік болуы мүмкін». Кемінде 3 дәлел, қарсы пікір және оған жауап жазуды тапсырады. | Бір тұжырымды таңдап, 3 дәлел келтіреді, қарсы пікірді көрсетіп, оған жауап жазады. | **Дескриптор:**<br>1. Тақырыпқа сай 3 дәлел келтіреді.<br>2. Оқу материалындағы құқықтық қағиданы қолданады.<br>3. Қарсы пікірге негізді жауап береді. | Жұмыс парағы, оқу материалы |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Тапсырма №4<br>6 минут | **Жұптық жұмыс. «Әрекет → норма → салдар → шешім».**<br>Жұмыс парағындағы кестені толтыртады. Әр әрекетке қандай құқық/норма қатысты екенін, ықтимал салдарды және қауіпсіз шешімді анықтауды сұрайды: чатта жүйелі қорлау; көрінеу жалған ақпарат тарату; жеке фотоны рұқсатсыз тарату; әдепсіз түрде кемсіту. | Кестені толтырып, әр әрекетке құқықтық норма, ықтимал салдар және қауіпсіз шешім ұсынады. | **Дескриптор:**<br>1. 4 әрекеттің құқықтық сипатын анықтайды.<br>2. Әр әрекетке ықтимал салдар жазады.<br>3. Әр жағдайға қауіпсіз әрі заңды шешім ұсынады. | Жұмыс парағы, оқу материалы |
| Тапсырма №5<br>5 минут | **Жеке жұмыс. «Сандық іздің салдарын болжа».**<br>Жағдаят: оқушы ашуланып, сыныптасы туралы қорлайтын жазба жариялап, бір сағаттан кейін өшірді. Қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді салдарды, жәбірленушіге әсерін және «өшіріп тастадым» деген сөздің неге барлық салдарды жоймайтынын жазуды сұрайды. | Жағдаяттың қысқа және ұзақ мерзімді салдарын болжайды, жәбірленушіге ықпалын және цифрлық іздің сақталу себебін түсіндіреді. | **Дескриптор:**<br>1. Қысқа мерзімді кемінде 1 салдар жазады.<br>2. Ұзақ мерзімді кемінде 1 салдар жазады.<br>3. Жәбірленушіге ықпалын түсіндіреді.<br>4. Цифрлық іздің толық жойылмау себебін түсіндіреді. | Жұмыс парағы |
| Тапсырма №6<br>4 минут | **Топтық жұмыс. «Сыныптың цифрлық кодексі».**<br>Сынып чатына арналған 5 негізгі ереже құрастыруды және «Цифрлық ортада жауапты азамат болу дегеніміз не?» сұрағына 4–5 сөйлемдік қорытынды жазуды тапсырады. Ережелерде құрмет, жеке деректі қорғау, дәлелді сақтау, қауіпті контентті таратпау және көмек сұрау қағидаларын ескеруге бағыттайды. | Топта 5 ереже құрастырады және қысқаша қорытынды жазады. Нәтижесін сыныпқа ұсынады. | **Дескриптор:**<br>1. Цифрлық ортаға арналған 5 нақты ереже құрастырады.<br>2. Ережелер құқық, міндет және жауапкершілікпен байланысты.<br>3. 4–5 сөйлеммен қорытынды ой жазады. | Жұмыс парағы |
| Бекіту<br>2 минут | Сабақты қорытындылайды. «Қауіпсіз әрекет алгоритмінің 5 қадамын ата» және «Сөз бостандығы неліктен қорлау құқығы емес?» деген қысқа сұрақтар қояды. Жұмыс парағындағы өзін-өзі бағалауды белгілеуді сұрайды. | Қорытынды сұрақтарға жауап береді. Өзін-өзі бағалау бөлімінде: «Буллингті ажырата алдым», «Құқықтық салдарды талдадым», | ҚБ: өзін-өзі бағалау және мұғалімнің қысқа кері байланысы. | Жұмыс пара |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | «Қауіпсіз шешім ұсындым» тармақтарын белгілейді. | | |